

Brezilya'da Sosyal Yardım Politikası

Luciana Jaccoud, Patricia Dario El-Moor Hadjab ve Juliana Rochet Chaibub, Uygulamalı Ekonomik Araştırma Enstitüsü (Institute for Applied Economic Research - IPEA)

Brezilya'nın gelir transferleri alanında izlediği yol uluslararası düzeyde oldukça iyi bilinmektedir. Özellikle Bolsa Família'nın uygulanmasının ardından Brezilya'nın bu alandaki deneyimleri sürekli olarak atıflara, çalışmalara ve analizlere konu olmuştur. Hatta bu tür deneyimler çok çeşitli Güney-Güney girişimlerine temel oluşturmuştur. Pek bilinmeyen ise, koşullu nakit transferlerinin Brezilya'da son 20 yıldır gelişmekte olan katkı paysız sosyal koruma sisteminin sadece bir parçası olduğudur.

1988 Anayasası'nın kabulünden sonra ülkenin sosyal koruma düzeni baştan aşağı yeniden düzenlenmiştir. Yasal koruma garantisine neden olacak sosyal durumların listesinin kapsamı genişletilmiştir. Bununla birlikte, hafifletme stratejileri katkı paylı sosyal güvenlik politikası programlarına hapsedilmiş olan çeşitli sorunlar açısından kamusal sorumluluk da genişletilmiştir. Yapılan başlıca değişiklikler arasında ücretsiz olarak sunulan ve herkes tarafından erişilebilir olan bir kamusal Birleşik Sağlık Sistemi'nin (*Sistema Único de Saúde, SUS*) yaratılmasının yanı sıra yoksulluk içerisinde, muhtaç durumda ya da sosyal hassasiyet koşullarında yaşayanlara nakit yardımlar sağlamak amacıyla sosyal yardımın katkı paysız bir kamu politikası olarak belirlenmesi de yer almaktadır.

Sosyal yardım politikasında önemli değişiklikler yapılmıştır. Bu, daha önceki dönemde izlenen yoldan ayrılmaya yönelik olumlu bir adım olarak kabul edilebilir. Sosyal yardım politikası halka hesap verebilirlik, yetki ve sorumluluğun merkezden çevreye doğru dağıtılması ve sosyal katılım ilkeleri altında faaliyet göstermekte ve hem bir gelir güvencesi olarak hem de nüfusun yoksul ve hassas kesimlerine yönelik hizmetlerin sağlanmasında kullanılmaktadır. 2004'te yasalanan Ulusal Sosyal Yardım Politikası'na göre sosyal yardım şu güvencelerin temin edilmesinden sorumludur: gelir, barınma, bir arada yaşama, özerklik ve koşullara bağlı riskler.

Katkı paysız nakit transferlerine gelince biz Sürekli Nakit Yardımı'nı (*Benefício de Prestação Continuada, BPC*) ve *Bolsa Família* programını (PBF) vurgulayacağız. Sosyal yardım hizmetleri Birleşik Sosyal Yardım Sistemi'nce (*Sistema Único de Assistência Social, SUAS*) sunulan geniş bütünlük hizmetler yelpazesini ifade etmektedir.

BPC Anayasa ile kurulmuş olup 1993'te kabul edilmiş ve 1996'dan itibaren de uygulanmaya başlanmış olan Sosyal Yardım Esas Yasası (*Lei Orgânica de Assistência Social, LOAS*) ile düzenlenmiştir. BPC 65 yaş ve üstündeki yaşlılar ile birlikte çalışmayacak ve kendine bakamayacak durumda olan engellilere ve aşırı yoksulluk içerisinde yaşayanlara koşulsuz ve garantili gelir sağlamaktadır. BPC tarafından ödenen meblağlar PBF'ninkilerden oldukça yüksektir ve ya ciddi derecede engelli/yaşlı ya da aşırı yoksulluk nedeniyle - ya da bu iki durum bir arada olabileceğinden ve dışlanma riskini ve derecesini daha da artıracığından her ikisinden birden muzdarip olan - ağır hassasiyet durumundaki nüfusa bir gelir ikamesi sağlamaktadır. BPC, Brezilya'da uygulanmış olan ilk katkı paysız sosyal asgari [gelir] olup şu anda, herhangi bir kamusal gelir güvencesi mekanizmasının dışında kalmış olan 3.5 milyon faydalanıcıyı kapsamaktadır.

BPC faydalanıcılarının aksine PBF alanlar emek piyasasına katılım becerilerinde kısıtlanmış olmak zorunda değildir; bu kişiler sadece asgari bir gelirden yoksundurlar. PBF'nin şartlılıkları - eğitim ve sağlıkla ilgili koşullar ve çocuk emeğinin olmaması - Brezilya toplumunun en yoksul gruplarının temel haklara erişiminin genişlemesine olanak sağlamıştır. Program ülkenin dört bir yanında sayısız belediyenin ekonomik kalkınması, pazarların genişlemesi ve yerel üretimin artması için bir dürtü olmuştur. Ayrıca, hassas durumdaki ailelerin belirlenmesi sürecinin ve sağlanan sosyal yardım hizmetlerinin genel kalitesinin artmasına olanak sağlamıştır.

Yardımlar hizmetlerinin sağlanmasındaki yeni modele gelince, ilerleme nakit yardımlara göre daha yavaş olmaktadır. Yardımlar (BPC ve PBF) büyük oranda federal hükümetin himayesinde iken sosyal yardım hizmetleri üç hükümet düzeyinin (federal, eyalet ve yerel) ortak sorumluluğudur. Daha kapsamlı erişim, hayır kuruluşlarınca sunulan sosyal hizmetlerle bir bütünleşmeyi ve tek ve birleşik kalite standartlarını gerektirmektedir. Sosyal yardım politikasının parçası olan hizmetler şunlardır: Bütünleşik Aile Bakımı Programı (*Programa de Atenção Integrada à Família, PAIF*); Çocuk İşçiliğinin Ortadan Kaldırılması Programı (*Programa de Erradicação do Trabalho Infantil, PETI*); Çocuk İstismarı ve Cinsel Sömürüyle Mücadele Programı; şiddet ve ihmalle birlikte hak ihlali ile sonuçlanan diğer durumlarla karşı karşıya kalanlara özel hizmetler; ve bakım ve barınmaya gereksinim duyanlara yönelik olup hosteller, barınaklar, geçici evler ve uzun dönemli kuruluşlarca sağlanan hizmetler.

Kaynak:

Jaccoud, Luciana, Patricia Dario El-Moor Hadjab and Juliana Rochet Chaibub (2010). 'The Consolidation of Social Assistance in Brazil and Its Challenges, 1988-2008', IPC-IG Working Paper 76. Brasilia, International Policy Centre for Inclusive Growth.

Çevirmenler:Gülay Bozdağ,Zeynep Kökkaya